

กฎหมายลักษณะหนี้ ปีการศึกษา 2564

ศาสตราจารย์ ดร.ดารافر ธีระวัฒน์
7 และ 14 สิงหาคม 2564

หัวข้อการบรรยาย หลักของการเป็นเจ้าหนี้ผิดนัด

กรณีการเป็นเจ้าหนี้ผิดนัด

- กรณี 1. **เจ้าหนี้ไม่รับชำระหนี้**โดยปราศจากมูลเหตุอันจะอ้างกฎหมายได้ (ม.207)
= ลูกหนี้ขอปฏิบัติชำระหนี้โดยชอบ (ม. 208, ม.209)
- กรณี 2. **เจ้าหนี้ไม่เสนอที่จะชำระหนี้**ตอบแทนตามที่จะพึงต้องทำ (ม.210)

ผลของเจ้าหนี้ผิดนัด

1. ลูกหนี้อ้างข้อแก้ตัวว่ายังไม่ตกเป็นลูกหนี้ผิดนัด (ม.205) แต่หนี้ยังไม่ระงับ ลูกหนี้ยังมีหนี้ที่ต้องชำระ
2. ลูกหนี้มีหน้าที่เกี่ยวกับการใช้ความระมัดระวังดูแลรักษาทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง (ม.323 ว.2)

ผลของเจ้าหนี้ผิดนัด (ต่อ)

3. ลูกหนี้ได้รับการปลดเปลื้องความรับผิดอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ (ม.330) เฉพาะความเสียหายที่ไม่ได้เกิดจากความผิดของลูกหนี้
4. เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิคิดดอกเบี้ยในระหว่างที่ตนผิดนัด (ม.221)
5. ลูกหนี้มีสิทธิในการวางทรัพย์ (ม.331)

ผลของเจ้าหนี้ผิดนัด (ต่อ)

6. ระหว่างเจ้าหนี้ผิดนัด การชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัย
- 6.1. ในกรณีสัญญาต่างตอบแทน ถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพันธวิสัย มิได้เกิดจากพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ = ลูกหนี้ไม่เสียสิทธิในการได้รับชำระหนี้ตอบแทน (ม.372 วรรค 2)
- 6.2 ถ้าการชำระหนี้ตกเป็นพันธวิสัย เกิดจากพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ (ม.218)

หัวข้อการบรรยาย หลักกฎหมายเกี่ยวกับการเปลี่ยนตัวเจ้าหน้าที่

หลักการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้

1. การรับช่วงสิทธิ - การเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ในหนี้เดิม
โดยผลของกฎหมาย
2. การโอนสิทธิเรียกร้อง - การเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้ในหนี้เดิม
โดยผลของการทำสัญญาโอน
3. การแปลงหนี้ใหม่ - การเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้โดยผลของ
การทำสัญญาก่อหนี้ใหม่

การเปลี่ยนตัวเจ้าหน้าที่ โดยการรับช่วงสิทธิ

ลักษณะของการรับช่วงสิทธิ

1. เป็นการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้โดยกฎหมาย
2. เกิดขึ้นเฉพาะเท่าที่กฎหมายกำหนด
  - หลักทั่วไป ม.227, ม.229, ม.230
  - หลักเฉพาะ: ลูกหนี้ร่วม ม.296 , ผู้มีสิทธิไต่เบี่ยในกรณีละเมิด ม.426, ม.431, ม.432 , ผู้ค้ำประกัน ม.693-697, ผู้จำนอง ม.724-725, ม.734 , ประกันภัย ม.880

ลักษณะของการรับช่วงสิทธิ(ต่อ)

3. เกิดขึ้นเมื่อมีการชำระหนี้ของผู้มีส่วนได้เสีย ตามที่กฎหมายระบุ เข้าใช้หนี้ให้เจ้าหนี้แล้ว
4. รับช่วงสิทธิเท่าสิทธิที่เจ้าหนี้มีอยู่ในมูลหนี้และ
เท่าจำนวนหนี้ที่มีการชำระหนี้

มาตรา 227

1) “ลูกหนี้” เข้าชำระค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าหนี้เต็มตามราคาทรัพย์สินหรือสิทธิซึ่งเป็นวัตถุแห่งหนี้แล้ว “ลูกหนี้” ย่อมเข้าสู่ฐานะผู้รับช่วงสิทธิของเจ้าหนี้

2) เหตุที่ “ลูกหนี้” ที่ต้องชำระค่าสินไหมทดแทนเพราะเป็นผู้มีความผูกพันต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ตามสัญญาหรือตามกฎหมายอยู่ด้วย

มาตรา 229

- 1) **เจ้าหนี้ผู้มีสิทธิ**ได้รับชำระหนี้ในลำดับหลังเข้าใช้หนี้ให้เจ้าหนี้ที่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อน ตาม ม.229 (1)
- 2) **ผู้ได้ไปซึ่งอสังหาริมทรัพย์** เข้าใช้หนี้แก่ผู้รับจำนองตาม ม.229 (2)
- 3) **ผู้มีความผูกพันร่วมกับผู้อื่นหรือเพื่อผู้อื่น** เข้าใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ตาม ม.229 (3)

มาตรา 230
วรรคหนึ่ง

- 1) ผู้ต้องเสี่ยงภัยเสียชีวิตในทรัพย์
เพราะการบังคับยึดทรัพย์เข้าใช้หนี้
แก่เจ้าหนี้
- 2) ผู้ครองทรัพย์จะต้องเสี่ยงภัย
เสียชีวิตครองทรัพย์เพราะการ
บังคับยึดทรัพย์เข้าใช้หนี้แก่
เจ้าหนี้

ผลของการรับช่วงสิทธิ

กรณีที่มีการรับช่วงสิทธิเต็มจำนวน (ม.226 ว.1)

= มีการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เต็มจำนวนหนี้

- 1) ผู้รับช่วงสิทธิเข้าสวมสิทธิทั้งหลายใน
บรรดาที่เจ้าหนี้เดิมมีอยู่โดยลูกหนี้
- 2) ผู้รับช่วงสิทธิได้ทั้งประกันแห่งหนี้ในนาม
ของตนเอง

ผลของการรับช่วงสิทธิ (ต่อ)

กรณีที่มีการรับช่วงสิทธิบางส่วน (ม.230 ว.2)

- 1) ผู้รับช่วงสิทธิได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เพียงบางส่วน
ย่อมมีผลให้ได้รับช่วงสิทธิเฉพาะส่วนที่ชำระเท่านั้น
- 2) ผู้รับช่วงสิทธิ (บางส่วน) จะใช้สิทธิเรียกร้องบังคับ
ชำระหนี้ให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่เจ้าหนี้ไม่ได้

การเปลี่ยนตัวทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งหนี้ โดยการช่วงทรัพย์สิน

การช่วงทรัพย์

คือ การที่กฎหมายกำหนดให้ทรัพย์สินอันหนึ่งเข้า
แทนที่ทรัพย์สินอีกอันหนึ่งใน “ฐานะนิติบัญญัติ”
อย่างเดียวกันกับทรัพย์สินอันก่อน (ม.226 ว.2)

การช่วงทรัพย์

กฎหมายกำหนดการช่วงทรัพย์ไว้ 2 กรณี

1. กรณีมาตรา 228
2. กรณีมาตรา 231- มาตรา 232

หลักการช่วงทรัพย์ ตามมาตรา 228 วรรคหนึ่ง

กรณีที่ลูกหนี้มีหนี้ส่งมอบทรัพย์ แต่การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัย
อันมีผลให้ :

1. ลูกหนี้ได้ทรัพย์อื่นแทนที่ หรือ
2. ลูกหนี้ได้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

ดังนั้นกฎหมายจึงให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ที่จะเรียกให้ลูกหนี้ส่งมอบทรัพย์
ที่รับไว้ หรือเรียกบุคคลภายนอกซึ่งต้องชำระหนี้ให้ลูกหนี้ ให้ใช้ค่าสินไหม
ทดแทนให้แก่เจ้าหนี้เองโดยตรง

การใช้สิทธิช่วงทรัพย์ของเจ้าหนี้ ตาม ม.228 ว.2

- เป็นกรณีที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบต่อการชำระหนี้ กลายเป็นพันธวิสัย (ตาม ม.217 หรือ ม.218 หรือ ตามสัญญา) + มีกรณีช่วงทรัพย์ได้ (ม. 228)
- ดังนั้นเจ้าหนี้จึงมีสิทธิเรียกร้องต่อลูกหนี้ 2 ทาง (เจ้าหนี้ต้องเลือกใช้สิทธิทางใดทางหนึ่ง) คือ
  1. จะใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายตาม ม.217, ม.218 หรือ
  2. จะใช้สิทธิช่วงทรัพย์ตาม ม.228 ว.2

การช่วงทรัพย์ ตามมาตรา 231

กรณีที่ทรัพย์ที่จำนอง จำหน่าย หรืออยู่ในบังคับ
บุริมสิทธิ เป็นทรัพย์ที่ได้เอาประกันไว้

กฎหมายให้สิทธิจำนองจำหน่าย หรือบุริมสิทธิ
ครอบไปถึงสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจาก
ผู้รับประกันภัยด้วย

การช่วงทรัพย์ ตามมาตรา 231

การอนุโลมใช้หลัก ม.231 ว.1-3 กับกรณีการ
ชดใช้เงินในกรณีที่ทรัพย์สินที่จำนอง จำนำหรืออยู่
ในบังคับบุริมสิทธิอย่างอื่น ถูกบังคับซื้อ (เวนคืน)

หรือกรณีการชดใช้ค่าเสียหายที่ทรัพย์สินนั้น
ถูกทำลายหรือบอบสลาย

ผลของการช่วงทรัพย์ ตามมาตรา 231

เจ้าหนี้หลักประกัน (ผู้รับจำนอง, ผู้รับจำนำ, หรือผู้มีบุริมสิทธิ) มีสิทธิตาม ม.231 ใช้สิทธิช่วงทรัพย์

- เงินตามสัญญาประกันภัยจากผู้รับประกันภัย หรือ
- เงินค่าทดแทนที่บังคับซื้อ หรือ
- ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย